

Hoofdstuk 1

Bereid om je te verantwoorden

‘En zijt altijd bereid tot verantwoording aan een ieder, die u rekenschap afeist van de hoop, die in u is.’ (1 Petrus 3:15)

Verbazingwekkend om juist bij Petrus in de leer te gaan als het gaat over de verantwoording van ons geloof! Petrus sprak immers geen woord ter verdediging van zijn Meester toen het erop aankwam. ‘Jij hoort toch ook bij Jezus?’ werd hem gevraagd, maar hij ontkende stellig dat hij ook maar iets met Jezus had. Gaan we dus in de leer bij een deserteur? Ja, dat blijkt leerzaam en bemoedigend te zijn. Op de eerste Pinksterdag komen we immers een heel andere Petrus tegen dan in de nacht waarin Jezus verraden werd. Dat kán dus: iemand die eerst al schrikt bij de vraag van een slavinnetje, wordt een vrijmoedige getuige van Jezus Christus!

Heeft Petrus inmiddels een cursus gevolgd? Nee, het geheim van zijn vrijmoedigheid is de aanwezigheid van de Heilige Geest. Petrus staat op om het woord te voeren wanneer hij vervuld is met de Geest. Die geeft te spreken! Zelfs zo dat zwijgen nog lastiger is dan spreken. ‘Want wij kunnen niet laten te spreken, hetgeen wij gezien en gehoord hebben.’ (Hand. 4:19)

Nog iets valt op. Deze vrijmoedige getuige Petrus werd gerekend tot de ongeleerde en eenvoudige mensen (Hand.4:13). Petrus had geen hoger onderwijs gevolgd. Toch geven zijn brieven blijk van grote welsprekendheid in de Griekse taal.

Is dat ook een gave van de Geest? Ja, maar op een andere manier. De Heilige Geest schakelt de mens in om zijn taal en cultuur te leren kennen. Zo leert hij onderscheiden waar het op aankomt als hij de waarheid belijdt. Ons gevoel van ongeschiktheid en ons gebrek aan moed hoeven niet het laatste woord te hebben. Juist met het oog daarop beginnen we met deze woorden van Petrus.

Redelijke verantwoording

De brief die wij kennen als 1 Petrus is in ieder geval vóór het jaar 65 geschreven. We weten dit omdat Petrus rond die tijd door keizer Nero om het leven is gebracht. Hij schrijft de brief vanuit 'Babylon' (5:13), naar alle waarschijnlijkheid een aanduiding voor de stad Rome (vgl. Openb. 14:8). In die tijd waren er nog geen bloedige vervolgingen zoals enkele tientallen jaren later, maar toch blijkt uit de brief dat de christenen in Klein Azië aan wie Petrus deze brief schrijft geen gemakkelijk leven hebben. Er wordt kwaad over hen gesproken, ze lijden vanwege hun geloof (1 Petr. 2:12, 3:16, 4:1, 4:12-16). De duivel gaat rond als een briesende leeuw (1 Petr. 5:8). Te denken valt in ieder geval aan sociale en economische gevolgen van hun christelijke belijdenis: ze worden in de maatschappij behandeld als buitenstaanders. Hun medeburgers zien hen als godloochenars (atheïsten), omdat ze de goden van de Romeinen niet erkennen en evenmin de keizer als *Kurios* (Heere) willen belijden en vereren. Als gevolg van hun opstelling komen deze christenen voor het gerecht en moeten ze verantwoording afleggen van hun geloof. Die verantwoording wordt van hen geëist.

Er staan in de tekst waarmee we begonnen twee woorden die belangrijk zijn om iets beter te bekijken. Allereerst is dat het woord 'verantwoording'. In het Grieks is dat *apologia*, waarvan ons woord apologetiek is afgeleid. Het is een woord

dat thuishoort in de rechtszaal. Een *apologia* is een verdedigingsrede als antwoord op de ingebrachte beschuldigingen in de aanklachtrede. De beschuldigingen moeten weerlegd worden door het tegendeel aan te tonen van wat beweerd wordt. In het begin van de kerkgeschiedenis ligt het accent duidelijk op dit verdedigen van het christelijk geloof. Juist omdat het aan christenen in de rechtszaal nogal eens niet werd toegestaan om zich te verdedigen, verscheen er zo'n *apologie*, gericht aan de keizer of consul. Wat later, in de tweede en derde eeuw, verschijnen er geschriften met een iets ander karakter. Soms krijgen die zelfs het karakter van een aanklachtrede. De heidenen worden aangeklaagd vanwege hun levenspraktijk en bijgelovige opvattingen. Of ze hebben als doel mensen te lokken vanwege de aantrekkelijkheid van het christelijk geloof.

Vervolgens is er het woord 'rekenschap', *logos* in het Grieks. We herkennen hierin ons woord 'logica'. De christenen aan wie Petrus schrijft, moeten hun geloof op zo'n manier verantwoorden dat de *redenen* om te geloven in God duidelijk worden. Het gaat dus om meer dan een spontaan, emotioneel getuigenis. Je begint maar niet wat te praten, maar je houdt een ordelijk betoog dat anderen kunnen volgen en dat zo ook overtuigend kan zijn. Dit is een heel belangrijk uitgangspunt: het christelijk geloof is een *redelijke* godsdienst.

Hoofd en hart

Nu is de verdediging van het christelijk geloof meer dan een zaak van ons verstand, van ons hoofd. Dat blijkt ook uit wat Petrus zegt voordat hij het heeft over de plicht om het geloof te verdedigen. Petrus blijkt niet vergeten te zijn hoe funest vrees voor de tegenstanders kan zijn. Wellicht ziet hij het slavinnetje weer voor zich wanneer hij schrijft: 'En vreest niet uit vreze van hen, en wordt niet ontroerd; maar heiligt God

de Heere in uw harten.’ (1 Petr 3:14b-15a) Heel kort gezegd komt het hierop neer: Wees niet onder de indruk van je tegenstanders, maar heb diep ontzag voor je Medestander! Deze Medestander is immers ‘God de Heere’. Die aanduiding wijst op Jezus Christus, Die de Heere is. Dat zie je omdat Petrus hier een citaat uit Jesaja 8:12-13 toepast op Christus. In Jesaja gaat het nadrukkelijk over de HEERE (*JHWH*). Zo tussen de regels door bevestigt Petrus hier dat Jezus Christus werkelijk God in eigen Persoon is. Hém dienen we te heiligen in onze harten.

Wat wordt met dit heiligen bedoeld? Het betekent dat Hij een aparte plaats in ons hart en leven inneemt: Hij is nummer één! Als Hij Heere en Meester is in je leven, dan kun je en mag je over Hem niet zwijgen. Hij is het immers in Wie het hart van het christelijk geloof klopt. Zwijgen wij soms omdat heel andere zaken ‘nummer één’ zijn in ons leven? Dienen we - hoe christelijk we ons ook gedragen in veel opzichten – toch nog een andere meester en kunnen we het daarom zo gemakkelijk laten om iets te zeggen ten gunste van het christelijk geloof? Het is duidelijk dat het bij de redelijke verantwoording van het geloof gaat om een verantwoording waarbij ons hart betrokken is.

Petrus zegt nog iets. Als Christus Heere en Meester is in je leven straalt dat door in je houding naar je naaste. We moeten ons geloof verantwoorden ‘met zachtmoedigheid en vreeze’, schrijft hij. Maar al te gemakkelijk zijn we meer bezig om onszelf te verdedigen en ons prestige te redden dan om een goed getuigenis te geven van onze Heere en Zaligmaker. Ga niet op de tenen van een ander staan en behandel de ander met respect! Dat kan alleen wanneer wij zelf onze lange tenen kwijtgeraakt zijn tegenover God en diep respect voor Hem hebben gekregen. We zullen dan niet meer ‘op de man’ spelen wanneer we voor ons gevoel klemgezet worden door de argumenten van een tegenstander.

Leer en leven

Je geloof verantwoorden is niet alleen iets voor enkelingen die ervoor geleerd hebben. Zeker, het is nodig dat er mensen zijn aan wie de Heere een helder denkvermogen heeft gegeven, die zich grondig oriënteren op één of enkele deelgebieden waarop het christelijk geloof zich te verantwoorden heeft. Ook onze tijd kent zulke apologeten, die zich naast een theologische studie ook verdiept hebben in filosofie, logica en natuurwetenschappen. Maar Petrus schrijft dat de verantwoording een zaak van het hele leven van alle christenen is. Dat blijkt op twee manieren:

1. 'Wees *altijd* bereid aan een *ieder*'. Je geloof verantwoorden doe je dus niet alleen bij enkele speciale gelegenheden. Petrus bedoelt niet dat je de hele dag over je geloof moet praten. De bereidheid tot verantwoording is een levenshouding. Daarbij past geen geïsoleerd leven, maar een open houding naar onze naasten. Als we dicht bij de Heere leven, zal ons leven vragen uitlokken en zullen we gevraagd worden om ons te verantwoorden. De *bereidheid* om je te verantwoorden is niet iets dat volgens Petrus slechts aanbeveling verdient, zoiets als: 'Het zou fijn zijn wanneer u dat doet.' Het staat er in de gebiedende wijs, het is heilige plicht: 'Wees altijd bereid'!

2. De kerntekst (1 Petr. 3:15) is ingeklemd tussen twee aansporingen die onderstrepen dat leer en leven in overeenstemming met elkaar dienen te zijn. Petrus roept de christenen op 'navolgers te zijn van het goede' (vs 13), tot een 'goede wandel in Christus' (vs 16) en tot 'weldoen'(vs 17). Wanneer ons leven weerspreekt wat we met de mond wellicht nog wel willen verdedigen, dan vloekt ons leven met onze leer. De bewustwording van de roeping om bereid te zijn ons te verantwoorden is daarom juist een aansporing om heilig te leven.

Het getuigenis naar buiten is ook naar binnen tot zegen. Een voorbeeld daarvan hebben we binnen handbereik: de Nederlandse Geloofsbelijdenis (*Confessio Belgicae*). Guido de Brès gooide die in de nacht van 1 op 2 november 1561 over de buitenste muur van het kasteel te Doornik. Deze belijdenis wilde aantonen dat protestanten helemaal geen oproerkraaiers waren, maar eenvoudig geloofden wat in Gods Woord geschreven stond. Het is een publieke verantwoording tegenover koning Filips II. Op het titelblad van de eerste Nederlandse uitgave van deze belijdenis (1562) staan de woorden uit 1 Petrus 3: *'Gemaakt met een gemeen akkoord door de gelovigen, die in de Nederlanden overal verstrooid zijn, dewelke naar de zuiverheid van het Heilig Evangelie van onze Heere Jezus Christus begeren te leven. 1 Petrus 3: Zijt altijd bereid ter verantwoording een ieder die daar rekenschap begeert van de hoop die in u is.'*

Minder bekend is het in 2009 voor het eerst in het Nederlands uitgegeven werk van De Brès *Le baston de la foy chrestienne* (Het wapen van het christelijk geloof) dat in 1555 verscheen. De lange subtitel maakt duidelijk wat de bedoeling ervan was, namelijk *'geschikt om weerstand te bieden aan de vijanden van het Evangelie, waardoor we ook de oudheid van ons geloof en van de ware Kerk kunnen leren kennen. Verzameld uit de Heilige Schrift en uit de boeken van de kerkleeraars, de concilies en verscheidene andere auteurs.'* Het boek wilde gelovigen toerusten door hun citaten te verschaffen uit de Bijbel en uit de kerkgeschiedenis voor de ontwikkeling van hun eigen redeneringen en

om die te kunnen illustreren met passages van wat anderen naar voren hebben gebracht.

Nu is het front waarop we ons hebben te verantwoorden anders dan toen. Bij de verdediging toen ging het vooral om beschuldigingen van de Roomse kerk aan de gereformeerden. Wanneer we ons echter bezinnen op *wat* we geloven, kunnen we onze winst doen met de boeken van deze getuige van Christus die zijn verantwoording zelfs met de dood moest bekopen.